

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Νεοελληνική Γλώσσα

Α΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η γλώσσα των νέων»

ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΜΠΙΛΛΑ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Θεσσαλονίκη 2012

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι. Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας δευτεροβάθμιας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η γλώσσα των νέων

Δημιουργός

Πολυξένη Μπίλλα

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

(Προτεινόμενη) Τάξη

Α΄ Λυκείου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2012

Διδακτική/θεματική ενότητα

Γλώσσα και Γλωσσικές ποικιλίες II. Ποικιλίες της γλώσσας 2. Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες: Γλώσσα και ηλικία/ Κοινωνικό επίπεδο και υφολογικό επίπεδο/ Γλώσσα και περίσταση, σ. 29-30, 32-37. Ακολουθώντας μη γραμμική οργάνωση της ύλης, το σενάριο αξιοποιεί στοιχεία από την Ενότητα της Αφήγησης και συγκεκριμένα από τις υποενότητες: 4. Ποιος αφηγείται (σ. 227-228), 6. Αφηγηματικοί τρόποι (σ. 239) και 7. Αφηγηματικός χρόνος (σ. 240-242).

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

6 διδακτικές ώρες

Χώρος

I. Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Για την εφαρμογή του σεναρίου απαιτούνται προϋποθέσεις που σχετίζονται με τη δυνατότητα αξιοποίησης της οριζόμενης από το σενάριο υλικοτεχνικής υποδομής, αλλά και δεξιοτήτων τόσο από την πλευρά του εκπαιδευτικού όσο και των μαθητών.

Πιο συγκεκριμένα, προϋποτίθενται:

- ✓ Διαθέσιμο Εργαστήριο Πληροφορικής
- ✓ Βιντεοπροβολέας ή Διαδραστικός Πίνακας
- ✓ Εξοικείωση του εκπαιδευτικού με λογισμικά δημιουργίας
  - comics
  - αφισών
- ✓ Εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών με:
  - τον ομαδοσυνεργατικό τρόπο αναζήτησης και οικοδόμησης της γνώσης

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας

Το σενάριο στηρίζεται

-

Το σενάριο αντλεί

Το σενάριο επικοινωνεί:

α) ως προς το θέμα, με το σενάριο: Ζαρκογιάννη Εύα, Μια λέξη πολλές σημασίες, Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, 2012

β) ως προς την αξιοποίηση των comics για διδακτικούς σκοπούς με το σενάριο: Βεκρής Ελευθέριος, Η οικογένεια με τη γλώσσα των κόμικς, Νεοελληνική Γλώσσα Β΄ Γυμνασίου, 2012.

Β. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Θέμα του διδακτικού σεναρίου είναι η γλώσσα των νέων, ο «νεολοιμιστικός λόγος» ο οποίος συνιστά μια ιδιαίτερη «κειμενική κοινότητα» (Νέο Πρόγραμμα Σπουδών, 2011: 21052), στην οποία οι μαθητές κινούνται με μια άνεση που συχνά ξενίζει τους μεγαλύτερους. Οι «ξενισμοί» αυτοί αποτυπώνονται σε εμπειρικές διαπιστώσεις που συνοψίζονται σε όρους, όπως «γλωσσική κρίση», «λεξιπενία των νέων», «γλωσσικό-επικοινωνιακό χάσμα νέων-μεγαλυτέρων», όροι που εκφράζουν φαινόμενα τα οποία συχνά αντιμετωπίζονται περιγραφικά και αποκομμένα από τα επικοινωνιακά συμφραζόμενα μέσα στα οποία εκδηλώνονται. Στόχος του σεναρίου είναι να αντιμετωπίσουν οι μαθητές συστημικά το ζήτημα με άξονες τη δική τους στάση απέναντι στο θέμα, τις κυρίαρχες εμπειρικές ερμηνείες και αξιολογήσεις του φαινομένου, αλλά και τις απόψεις των γλωσσολόγων, προκειμένου να εμβαθύνουν σε αυτές, να εστιάσουν σε τυχόν αντιτιθέμενες θεωρήσεις και κυρίως να κατανοήσουν τις διαφορετικές απαιτήσεις που δημιουργούν οι διαφορετικές επικοινωνιακές περιστάσεις.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Το κοινωνικό και τεχνολογικό πλαίσιο της εποχής μας, μέσα στο οποίο αναπτύσσεται και στις απαιτήσεις του οποίου καλείται να ανταποκριθεί ο σύγχρονος νέος, χαρακτηρίζεται από την ταχύτητα με την οποία εμπλουτίζονται, αλλά και ενίοτε άρδην αναθεωρούνται αντιλήψεις, δεδομένα, αξίες, ιδεολογίες και θεσμοί. Οι ποικίλοι λόγοι, εξουσιαστικοί και μη, φέρουν συχνά το βάρος επιφάσεων και συγκεκριμένων προθέσεων σε βαθμό που το αντίθετο όχι μόνο να σπανίζει αλλά και να θεωρείται παράδοξο ή και επικίνδυνο, στην περίπτωση που εκφράζεται ρητά. Η γοργή εναλλαγή των δεδομένων και ο συνακόλουθος καταγισμός σχετικών πληροφοριών δημιουργούν σύγχυση, εγκλωβίζουν τη μνήμη στο επίπεδο της βραχυπρόθεσμης λειτουργίας της και σταδιακά δυσχεραίνουν, αν όχι παροπλίζουν,

όχι μόνο την ικανότητα κριτικής συνεξέτασης των προσλαμβανουσών πληροφοριών ή καταστάσεων αλλά και τη συνειδητοποίηση-επίγνωση αυτής της ίδιας της ανεπάρκειας.

Σε μια κοινωνία, λοιπόν, που το πρόβλημα δεν είναι η έλλειψη αλλά ο καταγισμός των πληροφοριών και η υπερπληροφόρηση, είναι σημαντικό οι εκπαιδευτικοί «λόγοι», με την έννοια των διδακτικών πρακτικών, να ενισχύουν την καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού. Κάτι τέτοιο μπορεί να επιτευχθεί με το να δίνεται η δυνατότητα στους μαθητές να προσεγγίζουν την κοινωνική και γλωσσική πραγματικότητα από μια κριτική, ολιστική και αναστοχαστική σκοπιά. Προς αυτήν την κατεύθυνση αξιοποιείται στο σενάριο ποικιλία κειμένων και μέσων, όπως γραπτά κείμενα επιστημονικού λόγου, κόμικς, βίντεο, καταγεγραμμένες προφορικές απόψεις και μαρτυρίες.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στο κόμικ ως πολυτροπικό κειμενικό είδος που συνδυάζει τον λόγο με την εικόνα σε ένα ενοποιημένο σύνολο. Η επιλογή του κειμενικού αυτού είδους ως μαθησιακού πόρου ανταποκρίνεται στην επιδιωκόμενη καλλιέργεια στους μαθητές της ικανότητας μετατροπής της υπερπληροφόρησης σε κριτική ανάγνωση και γνώση, με δεδομένο ότι τα κόμικς προϋποθέτουν την ανάλυση της φύσης των πληροφοριών και την προσπάθεια συνδυασμού τους σε αισθητικά ενοποιημένο σύνολο εικόνας και λόγου που καθιστά το περιεχόμενο της γνώσης ελκυστικό και διεγείρουν τη φαντασία των αναγνωστών (Βασιλικοπούλου κ.ά. 2007).

Η παιδαγωγική, λοιπόν, αξία των κόμικς θεμελιώνεται καταρχάς στο εγγενές χαρακτηριστικό τους να αξιοποιούν συνδυαστικά τόσο τον εικονιστικό όσο και τον γλωσσικό κώδικα επικοινωνίας, γεγονός που σύμφωνα με τη «θεωρία της διπλής κωδικοποίησης» του Ραϊνίο σχετίζεται με τη βεβαιωμένη αποτελεσματικότητα της ταυτόχρονης ενεργοποίησης των αντίστοιχων μνημονικών συστημάτων (Ρετάλης & Μπολουδάκης χ.χ.: 3).

Μάλιστα τα κόμικς, καθώς αποτελούν προσφιλή αναγνώσματα των μαθητών στον εξωσχολικό τους χρόνο, διακρίνονται όχι μόνο για τη δημοτικότητά τους σε

αυτούς, αλλά και για την ικανότητά τους να δημιουργούν γέφυρες μεταξύ σχολικού και εξωσχολικού χρόνου, μεταξύ μαθητών και σχολείου, προκαλώντας το ενδιαφέρον τους για τη μαθησιακή διαδικασία και διευκολύνοντας την πρόσληψη της νέας γνώσης.

Πέραν δε του ότι αυξάνουν το ενδιαφέρον και την ατομική συμμετοχή στο μάθημα, γοητεύοντας τους μαθητές (Ρετάλης & Μπουλουδάκης χ.χ.: 7), τα κόμικς αποπροσωποποιούν τον κειμενικό λόγο, επιτρέπουν τη συναισθηματική σύνδεση των μαθητών με τους χαρακτήρες της εικονοποιημένης ιστορίας, δίνοντας παράλληλα τη δυνατότητα στους πρώτους να επανέρχονται στο περιεχόμενό της με δεδομένη την οπτική μονιμότητά του (Ρετάλης & Μπουλουδάκης χ.χ.: 7-8). Κατά αυτόν τον τρόπο είναι δυνατόν να επιτευχθεί η εμβάθυνση στην οπτική και λεκτική πληροφορία, η κριτική αποκωδικοποίηση και ερμηνεία της, ο οπτικός δηλαδή γραμματισμός ως ζητούμενο της διδασκαλίας της νέας ελληνικής γλώσσας στο Λύκειο.

Στο πλαίσιο της θεωρίας των πολυγραμματισμών, επιπλέον του κριτικού και οπτικού γραμματισμού επιδιώκεται η καλλιέργεια του ψηφιακού γραμματισμού, μέσω της δημιουργίας αφίσας, και βεβαίως του γλωσσικού γραμματισμού που βρίσκεται στο επίκεντρο της διδασκαλίας της Νεοελληνικής Γλώσσας.

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η γλωσσική μεταβολή και η γλωσσική ποικιλότητα είναι εγγενή στοιχεία των γλωσσών.
- Να κατανοήσουν ότι η γλώσσα των νέων αποτελεί γλωσσικό σύστημα που εξυπηρετεί συγκεκριμένες ανάγκες.
- Να προσδιορίσουν τους παράγοντες που οδηγούν στη διαμόρφωση της γλώσσας των νέων ως διακριτής γλωσσικής ποικιλίας.

- Να διερευνήσουν τη σχέση της χρήσης της νεανικής γλώσσας με την ένταξη των νέων σε ομάδες ομηλικών.
- Να διερευνήσουν τη στάση των ενηλίκων απέναντι στη γλώσσα των νέων.
- Να γνωρίσουν τις απόψεις των ειδικών απέναντι στο θέμα.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να συνειδητοποιήσουν ότι η γλώσσα των νέων αποτελεί πτυχή της κάθετης, κοινωνικής διάκρισης στο εσωτερικό μιας γλώσσας.
- Να προσδιορίσουν τους τρόπους δημιουργίας και εμπλουτισμού του νεανικού λεξιλογίου.
- Να προσδιορίσουν τη σχέση κοινωνικών γλωσσικών ποικιλιών, όπως ο νεολογιστικός λόγος, με τις επικοινωνιακές περιστάσεις.
- Να εξοικειωθούν με το περιεχόμενο της μεταγλώσσας που χρησιμοποιείται για τα αφηγηματικά κείμενα με έμφαση στους όρους «αφηγηματικός τρόπος» και «αφηγηματικός χρόνος».

Γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να εξοικειωθούν με τον ακαδημαϊκό λόγο μέσω της επαφής τους με κείμενα – φορείς επιστημονικών προσεγγίσεων σχετικά με τη γλώσσα των νέων.
- Να καλλιεργήσουν την αφαιρετική σκέψη τους, κρατώντας σημειώσεις από προφορικό λόγο.
- Να ασκηθούν στη χρήση του προφορικού λόγου μέσω της έκφρασης προσωπικής γνώμης αλλά και της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της συνεργασίας τους.
- Να ασκηθούν στην παραγωγή πολυτροπικού λόγου μέσω της δημιουργίας αφίσας.
- Να εξοικειωθούν με online λογισμικά, όπως το Photovisi.

- Να εξοικειωθούν με τη χρήση ηλεκτρονικών λεξικών.
- Να προσδιορίσουν τα χαρακτηριστικά του κόμικ ως κειμενικού είδους.
- Να εξοικειωθούν με το κειμενικό είδος της αφίσας.
- Να διερευνήσουν βασικά στοιχεία των αφηγηματικών κειμένων, όπως ο αφηγηματικός χρόνος και ο αφηγηματικός τρόπος.

Διδακτικές πρακτικές

Οι διδακτικές πρακτικές συνοψίζονται στο Ε.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Αφετηρία αποτελεί άσκηση του σχολικού βιβλίου (σ. 30) η οποία καλεί τους μαθητές να προσδιορίσουν ποιες από τις παρατιθέμενες λέξεις «θα ταίριαζαν στο στόμα του παππού και της γιαγιάς και ποιες στο στόμα του εγγονού και της εγγονής» (Εικόνα 1).

▶ Ποιες από τις λέξεις:

παγωνιέρα, κονδυλοφόρος, ιππικό, άρματα μάχης, στυλό, ψυγείο, τραμ, γιαλός, πλαζ, τρόλεϊ, μελανοδοχείο, γραμμόφωνο, πικ-απ, ηλεκτρονικός υπολογιστής, διαδίκτυο

θα ταίριαζαν στο στόμα του παππού και της γιαγιάς και ποιες στο στόμα του εγγονού και της εγγονής;

Εικόνα 1: Άσκηση διδακτικού εγχειριδίου

Μέσα από ποικίλες δραστηριότητες μαθητές και εκπαιδευτικός διερευνούν στη συνέχεια τα χαρακτηριστικά της γλώσσας των νέων, τους παράγοντες που σχετίζονται με τη δημιουργία της, τη στάση των ενηλίκων εν γένει αλλά και των ειδικών απέναντι στο θέμα, ενώ αξιοποιούν τις δυνατότητες των ΤΠΕ για άντληση πληροφοριών αλλά και δημιουργία νέου υλικού.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Το σενάριο εμπίπτει στην 1η διδακτική ενότητα του σχολικού εγχειριδίου, η οποία φέρει τον γενικό τίτλο «Γλώσσα και Γλωσσικές Ποικιλίες» και συγκεκριμένα στην

υποενότητα II. με τον τίτλο «Οι ποικιλίες της γλώσσας (Αποτελεσματικότερη γλώσσα)». Επικεντρώνεται δε στο δεύτερο μέρος της υποενότητας αυτής, το οποίο εξετάζει τις «Κοινωνικές γλωσσικές ποικιλίες» και μάλιστα παράγοντες δημιουργίας τους, όπως η ηλικία, αλλά και παράγοντες προσδιορισμού του πλαισίου χρήσης τους, όπως η επικοινωνιακή περίσταση. Αξιοποιεί στοιχεία και από την Ενότητα της Αφήγησης και συγκεκριμένα από τις υποενότητες: 4. Ποιος αφηγείται (σ. 227-228), 6. Αφηγηματικοί τρόποι (σ. 239) και 7. Αφηγηματικός χρόνος (σ. 240-242).

Σε σχέση με το Πρόγραμμα Σπουδών της Α΄ Λυκείου, το σενάριο εντάσσεται στην 1η Θεματική: «Γλώσσα, γλωσσική ποικιλότητα και γλωσσική αλλαγή».

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ αξιοποιούνται:

- ❖ ως πηγή άντλησης υλικού το οποίο καλούνται οι μαθητές να προσεγγίσουν κριτικά και επιλεκτικά για την πολύπλευρη προσέγγιση του υπό διερεύνηση θέματος,
- ❖ ως μέσο δημιουργίας κόμικ από τον εκπαιδευτικό, του οποίου τα χαρακτηριστικά μορφής και περιεχομένου καλούνται να προσδιορίσουν οι μαθητές
- ❖ ως μέσο δημιουργίας πολυτροπικού κειμένου (αφίσας) από τους ίδιους τους μαθητές.

Κείμενα

- Γ. Ανδρουτσόπουλος, [Η γλώσσα των νέων](#), Κόμβος για την Ελληνική Γλώσσα.
- Θ. Νικολάου, [«Όταν τα ελληνικά... τρώνε φρίκη»](#), εφημερίδα *Τα Νέα* (19/08/2009).
- Γ. Βελούδης, [«Άνισες εξισώσεις: Η γλώσσα των νέων»](#), από το εμπλουτισμένο ηλεκτρονικό βιβλίο του μαθητή για την Έκφραση-Έκθεση Α΄ Λυκείου.

- Γ. Μπαμπινιώτης, [[Το πρόβλημα της γλώσσας των νέων](#)], από το εμπλουτισμένο ηλεκτρονικό βιβλίο του μαθητή για την Έκφραση-Έκθεση Α΄ Λυκείου.

Διδακτική πορεία / στάδια / φάσεις

1η φάση (2 διδακτικές ώρες – Εργαστήριο Πληροφορικής)

Το πρώτο δίωρο πραγματοποιείται στο Εργαστήριο Πληροφορικής και οι μαθητές εργάζονται χωρισμένοι σε 6 ομάδες με σύνθεση μελών αντίστοιχη με τον συνολικό αριθμό των μαθητών του τμήματος. Ως αφορμή χρησιμοποιείται η άσκηση της σελίδας 30 του σχολικού εγχειριδίου (βλ. παραπάνω «Αφετηρία»). Αφού οι μαθητές απαντήσουν προφορικά στην άσκηση, ως προέκταση αυτής θα μπορούσε να τεθεί από τον εκπαιδευτικό το ερώτημα αν η γλώσσα των νέων σήμερα περιορίζεται σε διαφορετικές λεξιλογικές επιλογές μεταξύ υπαρχουσών στο κοινό λεξιλόγιο λέξεων ή προσδιορίζεται και από άλλα χαρακτηριστικά.

Μετά την απάντηση του ερωτήματος από τους μαθητές που αποτελεί κατάθεση προσωπικών και εμπειρικών εκτιμήσεων, ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει στον διαδραστικό πίνακα ή μέσω βιντεοπροβολέα κόμικ που έχει δημιουργήσει ο ίδιος κι έχει θέμα τη γλώσσα των νέων. Ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε ενδεχομένως να χρησιμοποιήσει κάποιο έτοιμο κόμικ που σχετίζεται με το θέμα. Στην περίπτωση αυτή χρειάζεται να ελέγξει αν προσφέρεται για διερεύνηση μορφής και περιεχομένου, σύμφωνα με όσα περιλαμβάνονται στο Φύλλο Εργασίας που προτείνεται από το σενάριο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα χρειαζόταν να το τροποποιήσει.

Ύστερα από τη διερεύνηση της πρώτης ανταπόκρισης των μαθητών στο κόμικ, ο εκπαιδευτικός τους καλεί να ανοίξουν στους σταθμούς εργασίας το αρχείο που περιέχει το κόμικ, καθώς και το [1^ο Φύλλο Εργασίας](#). Το Φύλλο είναι κοινό για όλες τις ομάδες, οι οποίες καλούνται να διερευνήσουν και να απαντήσουν ηλεκτρονικά στα ερωτήματα που τίθενται σε αυτό και σχετίζονται:

- α) με το θέμα του κόμικ,
- β) τους χαρακτήρες,

- γ) την τεχνική (αφηγητής, αφηγηματικός τρόπος, χρόνος των γεγονότων και της αφήγησης, τόπος/σκηνογραφία),
- δ) τη δραματική δομή του με βάση την πενταμερή ανάλυση του Gustav Freytag: έκθεση, κινητήριο χρονικό σημείο, αυξανόμενη δράση, κορύφωση, μειούμενη δράση και λύση (Παρίσης & Παρίσης, 1999: 158-159),
- ε) τις λέξεις/φράσεις που ανήκουν στο λεξιλόγιο των νέων,
- στ) τη σημασία των λέξεων αυτών,
- ζ) τους τρόπους δημιουργίας καθεμιάς από αυτές. Για την απάντηση στο συγκεκριμένο ερώτημα οι μαθητές μπορούν να μελετήσουν τις σχετικές αναφορές στο κείμενο του Γιάννη Ανδρουτσόπουλου «[Η γλώσσα των νέων](#)» που φιλοξενείται στον *Κόμβο για την Ελληνική Γλώσσα*.

Αν υπάρχει δυνατότητα, θα διευκόλυνε κάθε ομάδα να έχει στη διάθεσή της δύο σταθμούς εργασίας, προκειμένου να έχει ανοιχτά και να δουλεύει παράλληλα με βάση και τα δύο αρχεία (κόμικ και Φύλλο Εργασίας).

Κατά τη διάρκεια της εργασίας των μαθητών ο εκπαιδευτικός καθοδηγεί, επιλύει απορίες και ενθαρρύνει την ολοκλήρωσή της μέσα στα προσδιορισμένα από τον ίδιο χρονικά όρια.

Στη συνέχεια οι ομάδες ανακοινώνουν ανά ερώτηση τα αποτελέσματα της εργασίας τους, προκειμένου να συγκριθούν και να συζητηθούν οι απαντήσεις, ώστε να καταλήξουν στις κοινά αποδεκτές.

Η φάση αυτή μπορεί να πραγματοποιηθεί και στην αίθουσα διδασκαλίας, αρκεί να υπάρχει βιντεοπροβολέας ή διαδραστικός πίνακας. Στην περίπτωση αυτή το κείμενο μοιράζεται φωτοτυπημένο και τα Φύλλα Εργασίας συμπληρώνονται από τους μαθητές χειρόγραφα.

2η φάση (2 διδακτικές ώρες – Εργαστήριο Πληροφορικής)

Κατά τη φάση αυτή οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες με βάση διαφορετικά Φύλλα Εργασίας (βλ. [2ο Φύλλο Εργασίας](#)). Τα Φύλλα αυτά έχει σώσει ο εκπαιδευτικός στον

κοινόχρηστο φάκελο ενός υπολογιστή ορατού από όλους τους άλλους και, αν θέλει, μπορεί να τα διανεμίει σε κάθε ομάδα και σε έντυπη μορφή. Αυτό στο οποίο δίνεται έμφαση στην παρούσα φάση είναι οι εργασίες να χαρακτηρίζονται από ποικιλία και να είναι δυνατόν να ολοκληρωθούν και να παρουσιαστούν από τους μαθητές προφορικά στα μέλη των άλλων ομάδων μέσα στο διδακτικό δίωρο.

Η πρώτη ομάδα καλείται να σχολιάσει ένα σύντομο κόμικ που έχει ως θέμα του την αδυναμία κατανόησης της γλώσσας των νέων από τους μεγαλύτερους ([Φύλλο Εργασίας 2_Ομάδα Α](#)).

Η δεύτερη ομάδα έρχεται σε επαφή με τον επιστημονικό λόγο, μέσα από ένα κείμενο του γλωσσολόγου Γ. Βελούδη που αναδεικνύει τις διαφορετικές προσεγγίσεις και ερμηνείες του φαινομένου ([Φύλλο Εργασίας 2_Ομάδα Β](#)).

Η τρίτη ομάδα μελετά σύντομο κείμενο του γλωσσολόγου Γ. Μπαμπινιώτη, προκειμένου να γνωρίσει την επίσημη οπτική του θέματος, να προβληματιστεί για τους παράγοντες που προσδιορίζουν το επίπεδο της νεανικής γλώσσας, αλλά και να εξοικειωθεί με τον επιστημονικό λόγο ([Φύλλο Εργασίας 2_Ομάδα Γ](#)).

Η τέταρτη ομάδα καλείται να διερευνήσει το περιεχόμενο των όρων «αργκό» και «κοινωνιόλεκτος», καθώς και τη μεταξύ τους σχέση, αλλά και να γνωρίσει τα χαρακτηριστικά ενός λεξικού αργκό, το οποίο καλείται να εμπλουτίσει με νέα λήμματα ([Φύλλο Εργασίας 2_Ομάδα Δ](#)).

Η πέμπτη και η έκτη ομάδα καλούνται να σχολιάσουν ένα σκίτσο και με αφορμή αυτό να συντάξουν έναν σύντομο διάλογο, αξιοποιώντας στοιχεία της γλώσσας των νέων, αλλά και να τον αποδώσουν σε πλάγιο λόγο, χρησιμοποιώντας τις αντίστοιχες εκφράσεις της κοινής νεοελληνικής ([Φύλλο Εργασίας 2_Ομάδες Ε, ΣΤ](#)).

3η φάση (2 διδακτικές ώρες – Εργαστήριο Πληροφορικής)

Κατά την τρίτη φάση οι μαθητές εργάζονται δημιουργικά, αποτυπώνοντας τα συμπεράσματά τους σε πολυτροπικό κείμενο. Εργάζονται στο Εργαστήριο Πληροφορικής με το on line λογισμικό Photovisi, προκειμένου να δημιουργήσουν

αφίσα σχετικά με τη γλώσσα των νέων. Κάθε ομάδα μπορεί να επιλέξει το περιεχόμενο και το στυλ της αφίσας που αντιστοιχεί στη δική της οπτική προσέγγισης του θέματος. Ο εκπαιδευτικός, αφού ζητήσει από τους μαθητές να επισκεφθούν τη σελίδα δημιουργίας αφίσας μέσω φωτοκολλάζ (<http://www.photovisi.com/>) και τους εξηγήσει τον τρόπο αξιοποίησης του λογισμικού, τους προτρέπει να αξιοποιήσουν δημιουργικά και πρωτότυπα τις δυνατότητές του.

Στο τέλος της διαδικασίας οι μαθητές παρουσιάζουν τις αφίσες τους, εξηγώντας στην ολομέλεια το σκεπτικό και την προβληματική που αυτές εκφράζουν σε σχέση με το θέμα.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1^ο Φύλλο εργασίας

1^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Να δώσετε έναν διαφορετικό τίτλο στο κόμικ, ο οποίος να αντιστοιχεί στο θέμα του.

.....
 .....

2. Ποιες πληροφορίες αντλείτε για τον τόπο και τη σκηνογραφία;

.....
 .....

3. Να καταγράψετε τους χαρακτήρες της ιστορίας, διακρίνοντάς τους σε κύριους (κεντρικούς), δευτερεύοντες (συμπληρωματικούς) και σκιάδεις.

ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ		
Κύριοι	Δευτερεύοντες	Σκιάδεις

4. Να διακρίνετε τους ήρωες σε σύμμαχους και αντίμαχους του κεντρικού ήρωα, ανάλογα με την εξέλιξη της ιστορίας και το κριτήριο της ανατροπής που αυτή περιέχει.

ΗΡΩΕΣ	
	Μόνιμος σύμμαχος
	Αρχικά αντίμαχος
	Εν τέλει σύμμαχος

5. Ποιος αφηγείται την ιστορία;

.....

.....

.....

6. Ποιος αφηγηματικός τρόπος χρησιμοποιείται;

.....

.....

7. Ποιες παρατηρήσεις θα κάνατε ως προς τη χρονική σειρά και τη διάρκεια του χρόνου της αφήγησης;

.....

.....

.....

.....

.....

8. Αφού προσδιορίσετε τον αριθμό που φέρει κάθε καρτέ, να σημειώσετε ποια από αυτά αντιστοιχούν στην πενταμερή διάκριση της δραματικής δομής κατά Freytag.

Μέρη δραματικής δομής	Αριθμοί καρτέ
Έκθεση	
Κινητήριο σημείο	
Αυξανόμενη δράση	
Μειούμενη δράση	
Λύση	

9. Να σημειώσετε στον παρακάτω πίνακα τις λέξεις που ανήκουν στο λεξιλόγιο των νέων και να γράψετε τη σημασία που γνωρίζετε ή θεωρείτε ότι αυτές έχουν.

Λέξη / φράση	Σημασία

10. Αφού μελετήσετε το κείμενο του Γ. Ανδρουτσόπουλου με τίτλο «Η γλώσσα των νέων», να επιχειρήσετε να προσδιορίσετε τον τρόπο δημιουργίας καθεμιάς από τις παραπάνω λέξεις/φράσεις του. Το κείμενο μπορείτε να το βρείτε στην παρακάτω ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://www.komvos.edu.gr/glwssa/odigos/thema_b9/b_9_thema.htm

Λέξη/φράση	Τρόπος δημιουργίας

2^ο Φύλλο Εργασίας

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Α

Παρατηρήστε το παρακάτω μικρό κόμικ και απαντήστε στις ερωτήσεις που ακολουθούν.

1. Τι λέει ο νεαρός και σε ποιον αναφέρεται;
.....
.....
.....
.....
2. Ποια είναι η πρώτη αντίδραση της γιαγιάς;
.....
.....
.....
3. Ποιες στάσεις απέναντι στη γλώσσα των νέων αποτυπώνονται στο κόμικ;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

.....

.....

.....

.....

.....

4. Για καθεμιά από τις λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιεί ο νέος ποια είναι η αντίστοιχη στην κοινή νεοελληνική;

Λέξη/φράση	Σημασία

 <p>Ευρωπαϊκή Ένωση Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο</p>	 <p>ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ <i>επένδυση στην κοινωνία της γνώσης</i> ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης</p>	 <p>ΕΣΠΑ 2007-2013 πρόγραμμα για την ανάπτυξη ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ</p>
---	--	---

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Β

Μελετήστε το [κείμενο του Γιάννη Βελούδη](#) και απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις:

1. Σε τι συνοψίζονται οι κατηγορίες που διατυπώνονται σε βάρος των νέων σύμφωνα με το κείμενο;

.....
.....
.....

2. Ποια «τεκμήρια» παρατίθενται;

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

3. Ποια είναι η θέση του Γ. Βελούδη ως Γλωσσολόγου σχετικά με τη γλώσσα των νέων;

.....

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Γ

Αφού μελετήσετε το [κείμενο του Γ. Μπαμπινιώτη](#), να απαντήσετε στα ερωτήματα που ακολουθούν:

1. Ποιοι παράγοντες προσδιορίζουν το επίπεδο της γλώσσας των νέων;

.....

.....

.....

2. Ποια είναι η θέση του απέναντι στον γλωσσικό κώδικα των νέων;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Ποιο είναι το περιεχόμενο της προβληματικής και του προβληματισμού του συγγραφέα;

.....

.....

.....

.....

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΑ Δ

1. Αντλώντας υλικό από το κείμενο που δίνεται να επιχειρήσετε: αποσαφήνιση του όρου «αργκό».

[Άρθρο](#) του Θ. Νικολάου στην εφημερίδα τα Νέα (19/08/2009) με τίτλο «Όταν τα ελληνικά... τρώνε φρίκη».

.....

.....

.....

2. α. Ανατρέξτε στο Λεξικό Τριανταφυλλίδη στην [Πύλη του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας](#) και σημειώστε τον ορισμό της λέξης «αργκό».

.....

.....

.....

- β. Επισκεφθείτε τον Κόμβο για την Ελληνική Γλώσσα και αναζητήστε στο [Λεξικό όρων](#) τη σημασία της λέξης «κοινωνιόλεκτος».

.....

.....

.....

- γ. Ποια η σχέση μεταξύ των όρων που διερευνήσατε; Πώς συνδέεται με αυτούς η γλώσσα των νέων;

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

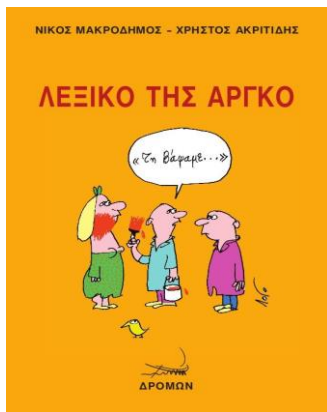
.....

.....

.....

.....

3. Μελετήστε ένα απόσπασμα από το λεξικό των [Μακροδήμου - Ακριτίδη](#). Επιλέξτε

τέσσερις λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούνται στο νεανικό λεξιλόγιο και δεν συμπεριλαμβάνονται στο απόσπασμα αυτό. Δημιουργήστε αντίστοιχα λήμματα που να περιλαμβάνουν: α) τη λέξη ή φράση που επιλέξατε, β) την αντίστοιχη που χρησιμοποιείται στην κοινή νεοελληνική, γ) περίοδο λόγου που εντάσσει στα συμφραζόμενά της τη λέξη ή φράση του νεολογιστικού λόγου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

.....

.....

.....

.....

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2^ο ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΟΜΑΔΕΣ Ε, ΣΤ

Μελετήστε το παρακάτω σκίτσο.

1. Ποια μπορεί να είναι η ταυτότητα της πρωταγωνίστριας;
2. Ποιος μπορεί να ήταν ο συνομιλητής;
3. Γράψτε έναν σύντομο διάλογο που να αποδίδει το πλαίσιο και το περιεχόμενο της συζήτησης, όπως την υποθέσατε.
4. Αποδώστε το περιεχόμενο του διαλόγου στην κοινή νεοελληνική, χρησιμοποιώντας πλάγιο λόγο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ζ. ΆΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να πάρει τη μορφή project που να διερευνά μέσα από ποικίλες πηγές τη γλώσσα των νέων, όπως διαμορφώνεται και εξελίσσεται στην Ελλάδα κατά τις τελευταίες τρεις δεκαετίες.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Η δυσκολία αφορά κατά κύριο λόγο στη δημιουργία του κόμικ από τον εκπαιδευτικό, ώστε να υπηρετεί τους ποικίλους στόχους του σεναρίου.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βασιλικοπούλου, Μ., Μπολουδάκης, Μ. & Σ. Ρετάλης. 2007. *Αξιοποίηση των ψηφιακών κόμικς στην εκπαίδευση. Πρακτικά Συνεδρίου: 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο των Εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε.*

. <http://www.greekcomics.gr/forums/index.php?showtopic=17544> [Βλ. και: *Αξιοποίηση των ψηφιακών κόμικς στην Εκπαίδευση.* Κέντρο Ερευνών Πανεπιστημίου Πειραιά. <http://www.slideshare.net/educomics/comics-in-education-3386446>] [17/11/2012]

Βεκρής, Ε. 2012. *Η οικογένεια με τη γλώσσα των κόμικς.* Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Β΄ Γυμνασίου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Ζαρκογιάννη, Ε. 2012. *Μια λέξη πολλές σημασίες.* Διδακτικό σενάριο για τη Νεοελληνική Γλώσσα (Γ΄ Γυμνασίου) στο πλαίσιο της Πράξης «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας

στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση». Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Παρίσης Ι. & Ν. Παρίσης. 1999. *Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων*. Αθήνα: ΟΕΔΒ
<http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/document.php?course=DSGL-A111&openDir=/4e5b63b5pt3d/4e9c5b7dfwj6> [10/12/2012]

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011, *Πρόγραμμα Σπουδών Νέας Ελληνικής Γλώσσας Α' Λυκείου*. [30/11/2012]

Ρετάλης. Σ. & Μ. Μπολουδάκης. *χ.χ. Διδάσκοντας με Comics. Educomics*. Πανεπιστήμιο Πειραιά – Τμήμα Ψηφιακών Συστημάτων.
<http://www.slideshare.net/educomics/comics-3775167>. [17/11/2012]

Μακροδήμος, Ν. & Χ. Χαριτίδης. *χ.χ. Λεξικό της αργκό. Δρόμων*.
<https://sites.google.com/site/greekargo/> [30/11/2012]